

# Az Európai Utas új száma elé

## Közép-Európa: van-e, volt-e, lesz-e?

Év végére megjelentetünk egy könyvet. A címe: *Közép-európai olvasókönyv*. Azokat a hazai és külföldi esszéket és tanulmányokat adja közre, amelyek Közép-Európával mint régióval foglalkoztak. Ezt a régiót nevezték persze „Köztes”-Európának is, utalva arra, hogy két nagy birodalom, a német és orosz közti területekről van szó. Arról a területről, ahol sok s egyenként talán nem túl nagy létszámú kulturális közösség él együtt, összekeveredve. A Monarchia gyűjtőrendszere volt ezeknek kultúráknak, megszabta az itt élők életlehetőségeit. Az egyénit és a közösségit egyaránt. Az első, majd a második világháború utáni békerendszerek új rendet és rendszert erőltettek erre a térségre. 1989–90 előtt, a kétpólusú világszisztem bukása előtt aztán nagyszerű értelmiségi esszék nyomán kibontakozott egy újfajta Közép-Európa víziója is. A kettéosztott Közép-Európa egyesítése akkor kivitelezhetőnek látszott. Nyilvánvaló volt, hogy a magyar, déllengyel, osztrák, északolasz értelmiséget erős tradicionális kapcsolatok, értékválasztásbeli hasonlóságok rokonítják egymással.

Ez a Közép-Európa eszmény akkor segített lebontani a kétpólusú világot, segített kiszabadítani Közép-Európa keleti részét a Szovjetunió befolyása alól, és az akkori lelkesült pillanatok mintha indítást adtak volna egy új Közép-Európa felépüléséhez is. Ez a közös Közép-Európa azonban mára nem épült fel, noha az együttműködési szándékok máig léteznek.

A *Közép-európai olvasókönyv* ezt a témakört járja körül Péter László lapunkban most közzé tett esszéje (forrásműveinek anyagát ajánlom tanárok, diákok, kutatók szíves figyelmébe) leszámol azzal az illúzióval, hogy Közép-Európa valóban egy Nyugattól, Kelettől egyaránt markánsan elkülönült régió lett volna.

Van-e értelme ez esetben a közép-európai (kulturális) együttműködésnek? A Közép-európai kulturális Intézet és az Európai Utas Alapítványhoz tartozó magyar és külföldi értelmiségiek és szellemi műhelyek szerint – nemcsak hogy van, de szükség volna az erősítésére. Régió- és nemzetstratégiai

célok érdekében az unión belül létre kellene hozni az itt élők újfajta identitásának kialakulásával-kialakításával. Érdekszövetség volna ez, és önkéntes - ismétlem -, a tradíciók, az újfajta értékválasztás és a közös fellépés hatékonysága alapján. A Krakkó, Pozsony, Bécs, Bolzano, Gorizia, Trieszt, Ljubljana, Záhgráb, Temesvár, Ungvár, Kassa városok által jelzett terület az unión belül együtt versenyképesebb volna más kultúrákkal szemben, mint külön-külön. Megvalósul-e ez? Mit tehetünk érte?

Idehaza és a szomszédoknál is oly erősen elvannak foglalva a belső gondjaikkal, pártharcokkal, az unió csatlakozás kikényszerítette követelések teljesítésével, hogy nemigen van idejük előre tekinteni. Nincs elképzelésük, víziójuk, álmuk és számításuk egy történelmi értelemben vett holnapi napról. Mi – ha az itthoni körülmények engedik – szeretnénk segíteni egy vízió megszületésében és megvalósításában.

Az egyik közép-európai illúzióval tehát leszámolunk, egy másik elképzelést megpróbálunk éleszteni, ébren tartani.

Erről szól az Európai Utas 56. száma.

**Módos Péter**



Regina Europa: metszet Sebastian Müntzer Kozmográfiájából, 1550–54